

POLAKLOVEN

Den 21. juni 1908 blev "*Loven om anvendelse af udenlandske arbejdere i visse virksomheder samt det offentliges tilsyn*" underskrevet. Loven fik tilnavnet "Polakloven", fordi den regulerede arbejdsforholdene bl.a. for polske sæsonarbejdere.

Fra 1895 rejste Socialdemokratiet gentagne gange spørgsmål i Folketinget vedrørende behandlingen af polske arbejdere. I 1904 pegede de socialdemokratiske folketingsmedlemmer f.eks. på, at statens udgifter til hjemsendelse af subsistensløse polske arbejdere var stigende. I folketingssamlingen 1905-06 forelagde socialdemokraten Peter Sabroe en sag om mishandling af to polske piger.

Debatten fik bl.a. Indenrigsministeriet til at foretage en undersøgelse af forholdene. Dette førte til udarbejdelsen af Polakloven, der blev vedtaget i 1908.

Loven alle ville have

En lovgivning omkring polakkernes arbejdsforhold var ønsket fra flere sider. Arbejdsgiverne ønskede at sikre, at de stadig kunne importere landarbejdere, da de galiciske myndigheder allerede havde fremsat ønske om krav til arbejdsforholdene, og venstrefløjen ønskede en beskyttelse af landarbejderne.

Det eneste parti, der i debatten var forbeholden overfor en lovgivning var Højre, der så en lov som en farlig præcedens for arbejdsmarkedslovgivning. Der var ikke tale om et forbud mod indførsel af udenlandsk arbejdskraft men derimod en regulering af forholdene for arbejderne.

Lov om anvendelse af udenlandske arbejdere

I § 1 står, at loven gælder for arbejdere, der havde været i Danmark under to år, som ikke er tyende og som arbejder i en række specifikke erhverv herunder

landbrug, teglværker o.lign. Loven kom primært til at regulere forholdene for de polske sæsonarbejdere.

Loven består af i alt 19 paragraffer, der bl.a. opstillede regler for registrering af udenlandsk arbejdskraft, regler for kontrakter og regler for boligforhold. Lovens formål som beskyttelseslov er tydelig. For eksempel bliver det i §14 pålagt politiet at indkræve landarbejdernes eventuelle tilgodehavender og sørge for, at landarbejderen fik pengene.

En forståelig kontrakt

En af de centrale pointer i loven var udformningen af en standardiseret kontrakt på dansk og på polsk. Loven foreskrev, at kontrakten skulle indeholde bestemmelser om løn, arbejdstid, fridage og rejseomkostninger, men den indeholdt ikke bestemmelser om lønnens størrelse eller begrænsning af arbejdstiden. Loven omhandlede arbejdsforholdene ikke aflønningen.

På mange måder afspejlede loven de problemer, der var afdækket under Indenrigsministeriets undersøgelse. Kravet om, at hver arbejder skulle have en afregningsbog, hvor lønnen blev skrevet ind, skyldtes flere anklager om tilbageholdelse af løn – særligt hvor arbejdsgiveren havde en formand, der udbetalte løn til polakkerne. Desuden blev det forbudt arbejdsgiveren at give arbejderne bøder, der blev trukket fra i lønnen. Dette havde tidligere været almindeligt mange steder.

Sund, bolig og sygekasse

Også opstillingen af regler for boligen, oprettelsen af en statsstøttet sygekasse og fastsættelse af arbejdsgiverens pligt til at sørge for lægehjælp til syge samt at modvirke sygdomssmitte, bunder i de erfaringer, undersøgelser af de faktiske forhold gav.

Der blev opstillet en række konkrete krav til indretningen af polakkasernerne – bl.a. at der skulle indrettes en sygestue, hvis der boede mere end 20 personer på

kasernen. Arbejdsgiveren skulle sørge for rengøring og daglig udluftning af kasernen, og arbejdsgiveren skulle betale for sygebehandling i op til 6 måneder, hvis sygdommen ikke var arbejderens egen skyld. Desuden oprettede indenrigsministeriet en sygekasse for udenlandske arbejdere støttet med 1 kr. per arbejder per år i statstilskud, som arbejdsgiveren skulle melde arbejderne ind i.

Formålet med Polakloven var at beskytte arbejderne samt at rette op på de forhold, de polske arbejdere indtil da havde arbejdet under. Staten, arbejdsgiverne og den danske fagbevægelse ønskede i fællesskab loven gennemført ud fra en forventning om, at de polske arbejdere ikke selv ville være i stand til at sørge for gennemførelse af betryggende forhold, som det blev sagt i Rigsdagsdebatten i 1908.

Lov om anvendelse af udenlandske arbejdere til arbejde i visse virksomheder samt det offentlige tilsyn dermed blev vedtaget i 1908 og fik tilnavnet Polakloven.

Foto: Museum Lolland-Falster